Leksičko zaključivanje u razumijevanju srodnih jezika: metajezične strategije hrvatskih govornika

MAŠA PLEŠKOVIĆ

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Sveučilišna avenija 4, HR 51000 Rijeka, masa.pleskovic@ffri.uniri.hr

MIHAELA MATEŠIĆ

Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Sveučilišna avenija 4, HR 51000 Rijeka, mihaela.matesic@ffri.uniri.hr

DOI: https://doi.org/10.18690/scn.19.2.43-62.2026

1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article

V prispevku preučujemo, v kolikšni meri mladi govorci hrvaščine razumejo lekseme iz sorodnih sosednjih standardnih jezikov – bosanščine, črnogorščine in srbščine – ter katere metajezikovne strategije uporabljajo pri sklepanju o njihovem pomenu. Rezultati kažejo na omejeno poznavanje razlikovalnega besedišča in uporabo različnih strategij leksikalnega sklepanja, med njimi opiranje na formalno podobnost, napačno etimologiziranje, »kroatiziranje«, prenos ali širitev pomena, priklic pomensko neustreznih leksemov iz nabora tipičnih razlikovalnih leksemov ter navajanje nadpomenk, psevdoleksemov in arbitrarnih rešitev.

The aim of the article is to examine how well young Croatian speakers understand lexemes from neighbouring and also related standard languages, namely Bosnian, Montenegrin and Serbian, and which metalinguistic strategies they use to infer their meanings. The results show limited knowledge in differentiating individual vocabularies, and the use of various strategies of lexical inferencing, including reliance on formal similarity, false etymologising, "Croatisation", semantic transfer or expansion, retrieving semantically inadequate lexemes from a pool of typically distinctive lexemes, as well as listing hypernyms, pseudolexemes and arbitrary solutions.

Ključne besede: leksika, južnoslovanski jeziki, recepcija/razumevanje, sporazumevalna zmožnost

Keywords: lexicon, South Slavic languages, reception (comprehension), communicative competence

1 Uvod

Kad se govori o bliskosti hrvatskoga jezika sa susjednim standardnim jezicima na novoštokavskoj osnovici – bosanskim, srpskim i crnogorskim – obično se ističe njihova velika međusobna razumljivost bez posebnog učenja.

U znanstvenim radovima koji se osvrću na srodnost standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici govori se o njihovoj većoj fonetsko-fonološkoj[1] i leksičko-semantičkoj[2] različitosti te o razlikama na pravopisnome planu,[3] a manjoj različitosti na morfološkoj[4] i sintaktičkoj razini, što također potvrđuju studije šireg obuhvata.[5]

Tijekom 20. i na početku 21. stoljeća razlike između hrvatskoga i srpskoga bile su jedna od tema i u opsežnoj djelatnosti jezičnoga savjetništva.[6] Leksičke su razlike među tim jezicima opisivane i u zasebnim razlikovnim rječnicima.[7]

Kontakt govornika hrvatskoga jezika i susjednih standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici u razdoblju Druge Jugoslavije imao je značajke receptivne višejezičnosti. Nju su kod govornika rođenih u 21. stoljeću zamijenili obrasci pasivnoga primanja sadržaja, potpomognuti dominantno digitalnim platformama (Matešić i Plešković 2026). U istraživanjima kontakta hrvatskih govornika s promatranim jezicima u 21. stoljeću proučavano je kakvi su stavovi govornika prema njima (Šimičić i Sulojdžić 2004; Golubović i Sokolić 2013) i koliko je prisutno razumijevanje tih jezika. Ustanovljeno je da hrvatski govornici rođeni u 21. stoljeću ne pridružuju s lakoćom kraće pisane tekstove bosanskom, crnogorskom i srpskom standardnom jeziku (Plešković i Matešić 2025) te da stupanj poznavanja značenja leksema iz tih jezika nije visok (Jelaska i Hržica 2002, 2005; Barić 2011; Matešić i Plešković 2026). U iskustvu govornika susret s drugim (jezikom) započinje upravo recepcijom leksika. Komunikacijska je vrijednost leksika velika: jedna riječ može govorniku vrijediti

[1] U radovima: Horga, Požgaj-Hadži i Liker 2010; Horga, Požgaj-Hadži i Šafarić 2010; Martinović 2010; Silić 2010; Varošanec Škarić i Bašić 2022; Varošanec Škarić i Bašić 2024.

[2] U radovima: Požgaj-Hadži i Balažic Bulc 2004; Barić 2011; Karavdić 2017.

[3] U radovima: Belaj 2005; Badurina i Matešić 2010a; Badurina i Matešić 2010b.

[4] U radu J. Granić 2010.

[5] Usp.: Pranjković 2001; Greenberg 2005; Peti-Stantić 2008; Badurina, Pranjković i Silić 2009; Požgaj-Hadži, Balažic Bulc i Gorjanc 2009; Bugarski 2010; Pranjković 2010; Tošović i Wonisch 2010; Požgaj-Hadži 2012; Požgaj-Hadži 2013; Bugarski 2018; Požgaj-Hadži i Balažic Bulc 2022.

[6] Zbog raznovrsnosti i velikog broja takvih izvora ovdje upućujemo na mrežnu stranicu Instituta za hrvatski jezik s relevantnim podacima: http://ihjj.hr/stranica/jezicni-savjeti/27/.

[7] Npr. Benešić 1937, Guberina i Krstić 1940, Brodnjak 1991, Samardžija 2015.

u sporazumijevanju kao cijela rečenica, primjerice pri učenju stranoga jezika ili ranom usvajanju prvoga jezika.

2 Cilj istraživanja

Veći stupanj srodnosti u pravilu rezultira i većom sličnosti među jezicima. Međutim sličnost izraza u dvama jezicima može dovesti govornika u zabludu da razumije izraz iz srodnoga jezika ili ga pak potaknuti na uporabu oblika i riječi iz materinskoga jezika u uvjerenju da će ih govornici srodnih jezika jednako razumjeti (Jelaska i Hržica 2002).

Proučavanjem stupnja razumljivosti leksika može se utvrditi u kojoj se mjeri govornici srodnih jezika, bez posebnog učenja, uspješno sporazumijevaju na leksiku svojih jezika. Rezultati takva istraživanja doprinos su objašnjenju značajki lingvističke kategorije srodnosti (kao što su: njezin sadržaj, ishodište, doseg, učinak, vrste i dr.). Zanimljivo je pritom promotriti kojim se strategijama govornici služe u cilju razumijevanja leksika srodnih jezika. Utemeljeno pogađanje značenja nepoznate riječi uz pomoć svih dostupnih jezičnih pokazatelja, općega znanja o svijetu, razumijevanja koteksta/konteksta i relevantnoga jezičnog, odnosno metajezičnog znanja Haastrup (1991: 13) naziva *lexical inferencing* (u hrvatskih autora taj je termin preveden kao *leksičko zaključivanje*). Identifikacija takvih metajezičnih strategija otkriva kognitivne postupke u pogađanju značenja.

U ovome radu služimo se terminom *metajezične strategije leksičkog zaključivanja* (tj. *odgonetavanja značenja*) kako bismo označile i utemeljene i neutemeljene postupke koje su sudionici istraživanja primjenjivali u pokušajima zaključivanja o značenju nepoznate riječi. Na temelju takva pristupa cilj je istražiti stupanj razumljivosti odabranih leksema iz standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici (bosanskoga, crnogorskoga i srpskoga) te metajezične strategije kojima se govornici hrvatskoga standardnog jezika služe u odgonetavanju značenja tih leksema. Bez obzira na to jesu li postupci rezultirali utemeljenim ili neutemeljenim rješenjima, razmatramo ih ravnopravno budući da nas zanima primjena obaju tipova postupaka kod govornika koji se nalazi u situaciji zaključivanja o značenju leksema u srodnim jezicima. Utvrđivanje takvih strategija omogućuje usporedbu sa strategijama koje govornici primjenjuju u drugim sličnim situacijama, npr. mogu pokazati primjenjuju li govornici iste ili različite strategije kad je riječ o leksiku jezika koji nisu srodni.

3 Dosadašnja istraživanja srodnosti hrvatskoga i susjednih standardnih jezika novoštokavske osnovice na leksičko-semantičkoj razini

Jelaska i Hržica (2002, 2005) istražuju poteškoće u prevođenju sa srpskoga na hrvatski jezik. Dokazuju da je dvojezičnim govornicima srodnost dvaju sustava olakšala razumijevanje, ali ne i prepoznavanje pojedinih leksema, dok je jednojezičnima omogućila prepoznavanje, ali onemogućila razumijevanje, navodeći ih na pogađanje značenja iz konteksta ili arbitrarni pokušaj sastavljanja prihvatljivih rečenica, oslanjajući se uglavnom na glasovni oblik riječi.

Istraživanje među učenicima završnih razreda zagrebačkih srednjih škola (Barić 2011), rođenima u samostalnoj Hrvatskoj, pokazalo je slabo poznavanje značenja leksema srpskoga jezika, ali izrazito veliko prepoznavanje leksema koji ne ulaze u hrvatski leksički korpus.

Pišući o načelima prepoznavanja u recepciji leksema iz srodnih jezika Jelaska (2020) izdvaja neke elemente metajezične svjesnosti koji na to mogu utjecati. Uočava razlike u recepciji riječi slušanjem i čitanjem ili spoju jednoga i drugoga: sličnost govornoga lika primjerice može biti veća od sličnosti pisanoga lika (npr. izgovor i pisanje futura u srpskom i hrvatskom). Među elementima metajezične svjesnosti prepoznaje i dužinu riječi, broj i vrstu slova, početak, sredinu ili kraj riječi, vezu između slova i glasa, raspodjelu slova i sl. Istražujući stavove mladih u Hrvatskoj prema trima susjednim standardnim jezicima Plešković i Matešić (2025) pokazuju da mladi rođeni u 21. stoljeću (N=170) poznaju značenja samo manjeg dijela leksika iz tih jezika.

4 Metodologija

Istraživanje je provedeno u ak. godini 2024./2025. i uključilo je N = 230 sudionika, studenata Sveučilišta u Rijeci različitih studija[8] rođenih na samom kraju 20. i početku 21. stoljeća.

Poznavanje značenja riječi iz susjednih standardnih jezika ispitano je *in situ* uz pomoć anketnog upitnika koji je sadržavao 40 leksema – imenice (N = 26), pridjeve (N = 8) i glagole (N = 8) – karakterističnih za bosanski, crnogorski i srpski standardni jezik, abecedno poredanih i odgovarajuće

[8] Riječ je o studentima Filozofskoga fakulteta (jednopredmetnih prijediplomskih studija kulturologije, psihologije te pedagogije, dvopredmetnih prijediplomskih studija talijanskoga te engleskoga jezika), Tehničkoga fakulteta (diplomskih studija računarstva te elektrotehnike), Fakulteta informatike i digitalnih tehnologija te Fakulteta za logopediju.

čestote s obzirom na domene koje su sudionici potvrdili kao mjesto susreta sa susjednim jezicima (Matešić i Plešković, 2026). Leksemi su dani bez konteksta kako kontekst ne bi navodio na zaključivanje o njihovu značenju. Popis leksema, radi što veće usporedivosti rezultata istraživanja, utvrđen je na temelju ranijih istraživanja (Požgaj-Hadži i Balažic Bulc 2004; Barić 2011; Karavdić 2017) i ponešto izmijenjen nakon provedenog pilot-istraživanja među studentima prve i druge studijske godine Hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Pretpostavka je naime da se na studiju Hrvatskog jezika i književnosti barem u okviru pojedinih tema[9] osvješćuju razlike među četirima standardnim jezicima i da studenti kroatistike zbog toga mogu biti metajezično osviješteniji o postojanju razlikovnih elemenata i sigurniji u tumačenju leksičkih značajki nego što je to prosječna studentska populacija. Za pilot-istraživanje povratna informacija studenata kroatistike bila je korisna u smislu revizije inventara ponuđenih leksema na način da su se iz njega uklonili leksemi koji su svima poznati (npr. *kombinovati*, *pasulj*, *smejati se*, *voz*) ili koji su svima nepoznati (stručni termini, npr. *vodonik*), čime se došlo do ukupnog broja od 40 leksema.

Istraživačka pitanja bila su sljedeća:

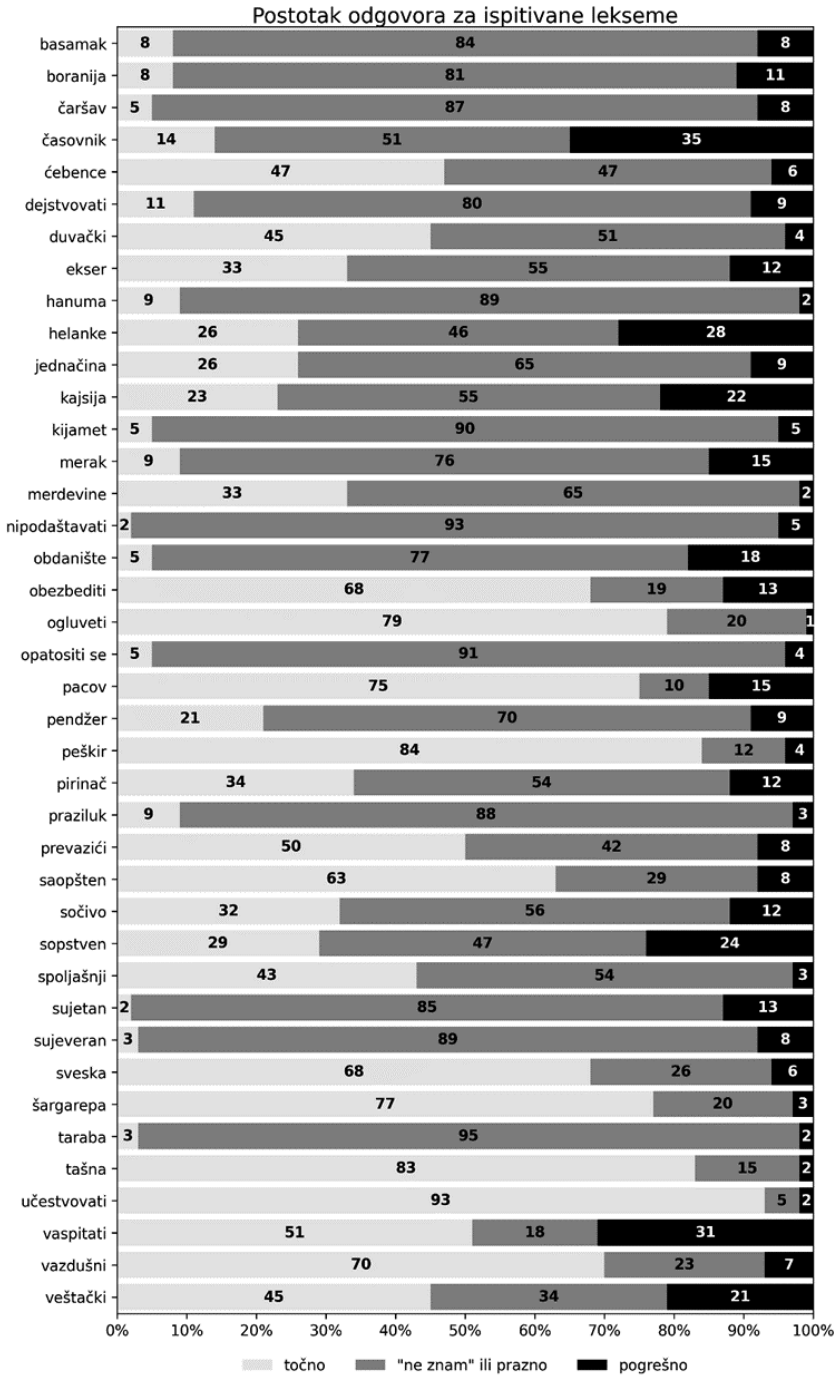
1. kojim leksemima sudionici poznaju značenje
2. kojim leksemima sudionici ne poznaju značenje
3. kojim leksemima sudionici pogrešno interpretiraju značenje (u uvjerenju da znaju točno značenje)
4. kojim se metajezičnim strategijama leksičkog zaključivanja služe sudionici.

Rezultati su obrađeni kvantitativno, deskriptivnim statističkim metodama te kvalitativno, semantičkom i tvorbenom analizom.

5 Rezultati

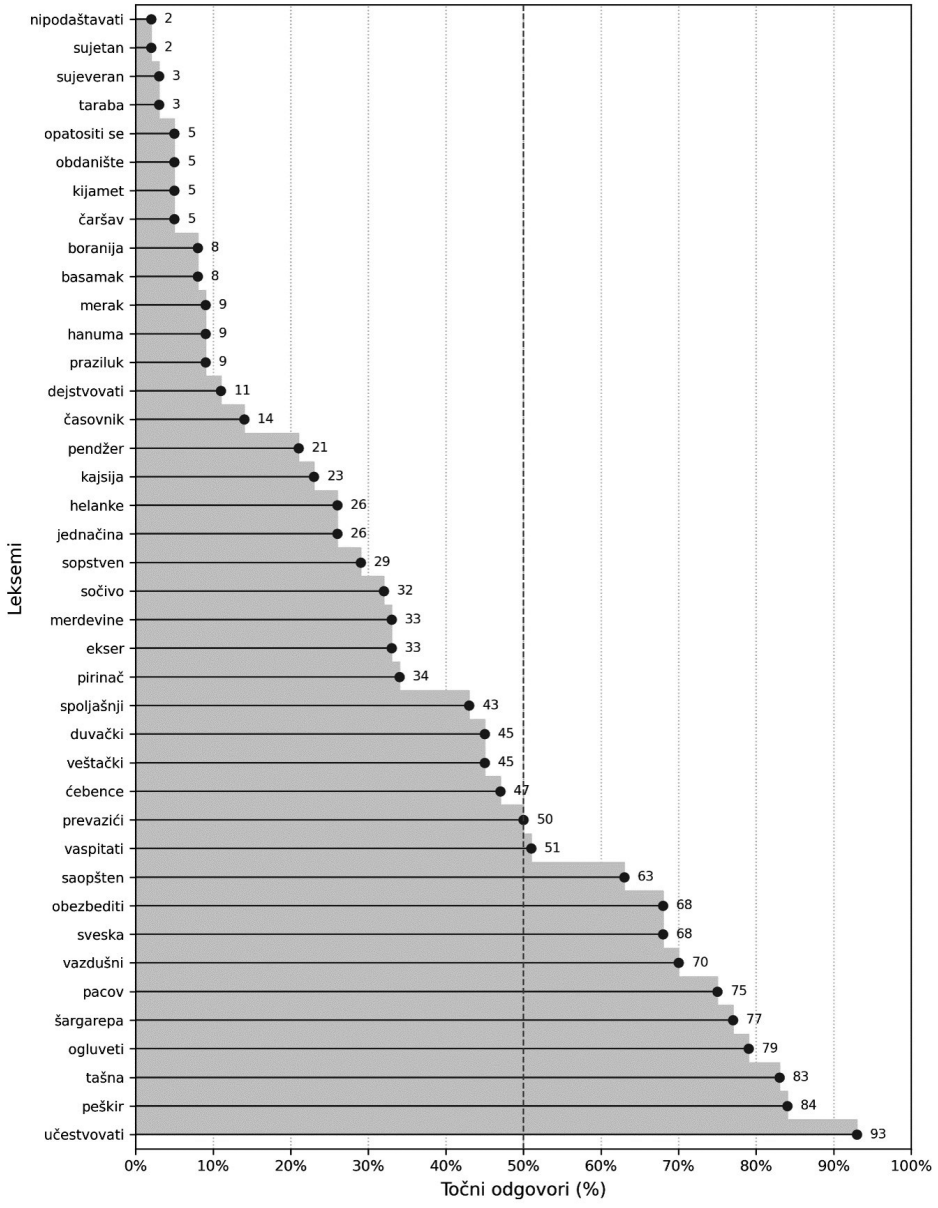
U određivanju značenja 40 ponuđenih leksema odgovori sudionika bili su dijelom točni, dijelom pogrešni, a dijelom nisu upisani, što je, prema uputama u upitniku, značilo da sudionicima nije poznato njihovo značenje. Za svaki ispitivani leksem evidentirano je: točno zapisano značenje, zapis „ne znam“ odnosno prazno mjesto i značenje koje je pogrešno, te su prikazane pripadajuće postotne vrijednosti (Slika 1).

[9] Naime, pregled studijskih programa na kroatističkim studijima u Hrvatskoj ne potvrđuje postojanje zasebnoga kolegija posvećenoga poučavanju susjednih standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici.

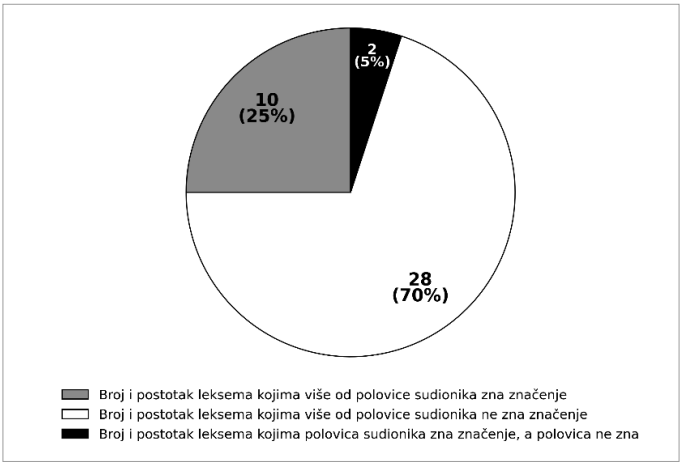

Slika 1. Popis ispitivanih leksema s ostvarenim postocima u kategorijama: točno zapisana značenja, zapis „ne znam“ odnosno prazno mjesto i značenja koja su pogrešna

Promotre li se rezultati na način da se objedine pogrešni unosi, prazna mjesta i odgovori „ne znam“, s jedne strane, te se oni usporede, s druge strane, s odgovorima u kojima su sudionici točno prepoznali značenja ispitivanih leksema (Slika 2), uočava se da je među ispitivanim leksemima 10 onih čije značenje poznaje više od 51% sudionika istraživanja.

Slika 2. Rangirani udio točnih odgovora po leksemu (N=40)

Slika 3. Broj i postotak poznatih i nepoznatih leksema

Drugim riječima, promotri li se na Slici 2 granica od 51% sudionika koji su odgovorili točno na upit o značenju ispitivanih leksema, uočava se da se na desnoj strani nalazi tek jedna četvrtina ispitivanih leksema (10 leksema, odnosno za 25% leksema postotak sudionika koji su točno prepoznali njihovo značenje kretao se u rasponu od 63% do 93%), a na lijevoj gotovo triput više (28 leksema, odnosno za 70% leksema postotak sudionika koji su točno prepoznali njihovo značenje kretao se u rasponu od 2% do 47%) – što je skupno prikazano na Slici 3.

6 Rasprava

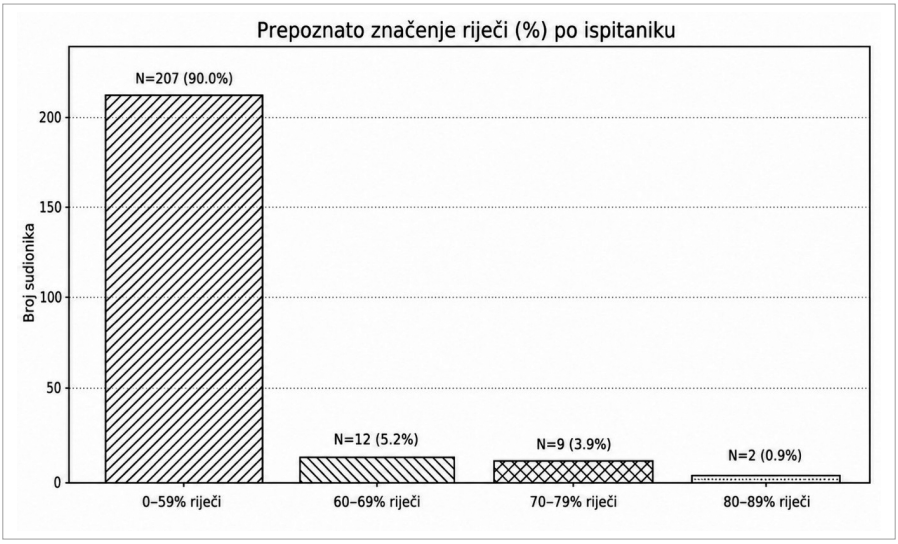
Raspravu o dobivenim rezultatima započet ćemo osvrtom na stupanj poznavanja značenja istraživanih leksema kao sociolingvistički podatak relevantan za tumačenje konteksta kojem pripadaju rezultati semantičke analize. Semantička analiza poslužila je kao podloga za identifikaciju metajezičnih strategija leksičkog zaključivanja te utvrđivanje prijevodnih postupaka.

6.1 *Stupanj poznavanja značenja istraživanih leksema*

Istraživanje je pokazalo nizak stupanj poznavanja razlikovnog leksika. Sudionici su prepoznali značenje 25% leksema, dok za 75% leksema nisu znali značenje ili su ga pogrešno interpretirali. Takvi su rezultati u skladu s rezultatima ranijih istraživanja (Plešković i Matešić 2025, Matešić i

Plešković 2026) provedenih na manjem broju sudionika (N = 170), u kojima je 22,5% leksema bilo točno navedeno, dok značenje 77,5% leksema sudionici nisu znali ili su ga pogrešno tumačili.

Želimo li pretočiti uspjeh sudionika u prepoznavanju značenja leksema u uobičajenu akademsku obrazovnu ljestvicu za prolaznost na ispitima znanja[10] u kojoj se najnižem stupnju znanja pridjeljuje najmanje 60 posto točnih odgovora, možemo utvrditi da su tek 23 sudionika (10%) ostvarila rezultat koji bi se mogao ocijeniti ocjenom *dovoljan* ili višom. Pritom bi 5,2% (N=12) sudionika za rezultat u rasponu od 60% do 69% točnih odgovora bilo ocijenjeno ocjenom *dovoljan*, 3,9% (N=9) ocjenom *dobar* za rezultat u rasponu od 70% do 79% točnih odgovora, a 0,9% (N=2) ocjenom *vrlo dobar* za rezultat u rasponu od 80% do 89% točnih odgovora (v. Slika 4). Sudionici s najvećim postotkom točnih odgovora ostvarili su 85% točnih odgovora.

Slika 4. Postoci točno prepoznatih značenja riječi grupirani prema uobičajenoj obrazovnoj ljestvici postotaka za ocjenjivanje uspješnosti

Ako se pojedinačni uspjeh sudionika ovoga istraživanja usporedi s rezultatima prethodnog istraživanja (Matešić i Plešković 2026), ocjenu *dobar* i *vrlo dobar* ostvarilo bi 5% sudionika (N=11), za razliku od 4% (N = 7) u prethodnom istraživanju. U istraživanju provedenom prije petnaest godina (Barić 2011) među srednjoškolcima u zadatku prevođenja srpskih riječi na

[10] Iako ta mjera nije statistički relevantna, olakšava percepciju vrednovanja postignuća svakoga pojedinog ispitanika.

hrvatski standardni jezik 70% sudionika nije dalo točan odgovor, a srpske je lekseme uspješno prevelo 30% sudionika.

6.2 *Analiza metajezičnih strategija leksičkog zaključivanja*

S obzirom na to da su sudionici istraživanja pokazali nizak stupanj razumijevanja značenja leksema iz srodnih standardnih jezika, zanimalo nas je kojim su se postupcima služili u pokušajima leksičkog zaključivanja (budući da su očito dali nedovoljno uspješna rješenja).

Pojedina rješenja ispitanika analizirana su na temelju jezikoslovnih kriterija i ekspertne procjene autorica. Budući da nije bio primijenjen protokol glasnog navođenja misli (*think-aloud protocol*), zbog odabranoga istraživačkog nacrta i potrebe da se zadrži neintervencijski oblik prikupljanja podataka, zaključci o strategijama formulirani su kao jezikoslovno utemeljene interpretacije mogućih postupaka leksičkoga zaključivanja na temelju prikupljenih odgovora, a ne kao izravni uvid u misaone procese ispitanika.

Metajezične strategije leksičkog zaključivanja kojima su se sudionici služili u odgonetavanju značenja leksema iz susjednih novoštokavskih standardnih jezika mogu se, prema našem mišljenju, klasificirati u nekoliko tipova. Sudionici su se služili ovim strategijama:

(1) Glasovna i grafemska sličnost s izrazom leksema u hrvatskom jeziku
Sudionici primjerice navode za leksem „**taš*na*“ značenje ***tacna***, za leksem „**sveska**“ daju značenje ***svjetska***, za „**suj*e*veran**“ pišu da znači ***samouvjeren***, a za „**nipo*da*štavati**“ misle da znači ***nipošto***.

(2) Glasovna sličnost s izrazom (mogućeg) leksema posrednika iz hrvatskog jezika
Sudionici odgonetavaju značenje ispitivanih leksema putem povezivanja s glasovno sličnom riječi koju ne navode, pa je moguće takvu pretpostavljenu poveznicu smatrati posredničkom riječi. Primjerice, za „soč**ivo**“ navode značenja *barut*, *oružje*, što se može povezati sa značenjem hrvatske riječi *strelj**ivo*.** Kao istovrijednicu za ispitivani pojam „čaršav“ navode pojmove *prljav* i *crn*, u čemu je vjerojatno posredništvo hrvatske riječi *čađav*.

(3) Glasovna sličnost s izrazom (mogućeg) leksema posrednika u engleskom jeziku
Sudionici za ispitivani leksem „kija**met**“ daju značenje *šljem*, u čemu je moguće prepoznati posrednički utjecaj engleske riječi *hel**met***. Za ispitivani leksem „**pen*d*žer**“ navode značenje *pulover*, pri čemu je moguće prepoznati

posredništvo engleske riječi *jumper*, koja je također posuđenica iz engleskoga kao i *pulover* i transfonemizirana je na hrvatskome kao ***džemper***, pa je vidljiv postupak slogovnoga premetanja koji omogućuje povezivanje s „**pendžer**“). Posredovanje engleskoga jezika vidljivo je i u rješenju koje za „**pendžer**“ daje kao istovrijednicu hrvatsku riječ *policajac*, semantički povezanu s engleskom riječi ***ranger***.

(4) „Kroatiziranje“
Taj je pojam upotrijebljen i u Jelaska i Hržica (2002; 2005) te Jelaska (2020), a odnosi se na prilagodbe na (morfo)fonološkoj razini. Najčešće su prilagodbe jekavizacija („**v**eštačke“ kroatiziraju u ***vje****štačke*; „obezb**e**diti“ u *obezb****ije****diti*) i zamjena skupine /št/ s /ć/ („saop**št**en“ kroatiziraju u *saop****ć****en*). Riječ je o frekventnim (morfo)fonološkim razlikama, koje se percipiraju kao važne i izrazite: prva u odnosu prema srpskoj standardnoj ekavici, a druga prema svim susjednim standardnim jezicima na novoštokavskoj osnovici.

(5) Pretpostavljanje značenja korijena riječi
Sudionici izvode pogrešnu etimologizaciju prema pretpostavljenom značenju korijena riječi. Primjerice, u ispitivanom pojmu „vaz**duš**ni“ misle da prepoznaju značenje *ravno****duš****an* (i etimon *duša*), a „vas**pit**ati“ ih podsjeća na glagol *is****pit****ati*. Kad za „**opat**ositi se“ navode kao hrvatsku istovrijednicu *zarediti se*, vidljivo je da su prefiks i korijenski morfem ispitivanoga leksema povezali sa značenjem riječi ***opat***. Zanimljivo je i da za ispitivani pojam „**eks**er“ bilježe značenja *žestica*, *napitak*, *čašica za piće*, što se objašnjava etimološkim povezivanjem s hrvatskim žargonizmom ***eks****ati* ‘piti (žestoko piće) naiskap’.

(6) Pretpostavljanje značenja tvorbenoga afiksa
Sudionici izvode pogrešnu etimologizaciju prema pretpostavljenom značenju tvorbenoga afiksa, npr. za ispitivani leksem „obdan**ište**“ navode značenja *borav****ište***, *prenoć****ište***, *sklon****ište***; za imenicu „soč**ivo**“ pišu da u hrvatskome znači *pec****ivo****, grad****ivo****, gor****ivo****, var****ivo****, vidlj****ivo***, za pridjev „spolja**šnji**“ daju značenja *skor****ašnji***, *prij****ašnji***, *unutra****šnji***, a za imenicu „**ob**danište“ navode kao istovrijednicu glagol ***ob****javiti*.

(7) Navođenje hiperonima
Sudionici određuju semantičko polje kojem pripada ispitivani leksem, ali ne navode konkretno značenje leksema. Tako za leksem „kajsija“ pišu da znači *neko voće*, za leksem „boranija“ navode da znači *hrana*, a za „sočivo“ izjavljuju da je *jelo*.

(8) Prijenos ili proširivanje značenja
Za ispitivani glagol „prevazići“ sudionici navode značenja *zanemariti* i *oprostiti* prema značenju frazema: *prijeći preko čega* = ‘ne zamjeriti komu što’. Kada za značenje ispitivanoga pojma „ogluveti“ daju *ignorirati*, *ne poslušati*, tada taj postupak upućuje na zanimljivo povezivanje s pragmatičkim značenjem glagola „oglušiti se“ u smislu ‘pričiniti se gluhim, ne odazvati se na što’, pa time i ‘ne postupiti u skladu s time’, odnosno *ignorirati* ili *ne poslušati*, kao što je navedeno. Također je zanimljivo i to što za „kajsija“ navode glasovno sličnu riječ *rakija*, povezivu i sa značenjem ‘rakija od kajsije’.

(9) Navođenje leksema iz inventara tipičnih razlikovnih leksema
Sudionici ponekad navode kao značenjski ekvivalent leksem koji ne odgovara značenjem, ali zanimljivo je da pripada inventaru tipičnih razlikovnih leksema o kojima se na popularan način govori kad se spominju specifičnosti susjednih jezika. Sudionici pritom primjenjuju dva postupka, odnosno navode:

a) nasumično značenje nekoga drugog hrvatskog leksema koji je također razlikovan prema promatranim jezicima: primjerice za ispitivani leksem „peškir“ pišu da znači *tepih*, premda *tepih* ostvaruje razlikovnost prema drugom leksemu, a to je leksem „ćilim“. Isto se može zamijetiti i kad za isti ispitivani leksem „peškir“ nude značenje *trbuh*, premda on ostvaruje razlikovnost prema drugom leksemu, „stomak“.
b) značenje nekoga drugog hrvatskog leksema koji je također razlikovan prema promatranim jezicima, ali koji je glasovno sličan drugome razlikovnom leksemu iz srodnih standardnih jezika (pri čemu se taj drugi leksem nalazi u ulozi posrednika za dohvaćanje značenja). Primjerice, za ispitivani leksem „**k**aj**sija**“ sudionici pišu da znači *žlica* i *kutljača*, moguće zbog glasovne sličnosti s leksemom „**kašik**a“. Za taj isti ispitivani leksem sudionici navode i značenje *zdjela*, *zdjelica*, što je moguće povezati s leksemom „čin**ija**“ – glasovno sličnim leksemu „kajs**ija**“, a također prisutnim u inventaru često spominjanih razlikovnih leksema. Navođenje značenja *posuda* za taj isti leksem objašnjivo je njegovom glasovnom sličnosti s leksemom „tep**sija**“, koji također pripada tipičnom razlikovnom skupu riječi, a isto je i sa zabilježenim značenjem *tegla*, koje se može povezati s leksemom „sak**sija**“prema istim kriterijima.

(10) Navođenje pseudoleksema
Sudionici za značenje ispitivanih leksema navode nepostojeće riječi u hrvatskome jeziku: tako je primjerice za „obezbediti“ navedeno **uobzir*, za „veštački“ stoji **svjedočasni*, a za „obdanište“ zapisano je da znači **stanovalište*.

(11) Arbitrarno navođenje
Za dio navedenih značenja nije moguće na vjerojatan način utvrditi kriterij na temelju kojega su sudionici mogli povezati ispitivani leksem s ekvivalentom koji nude u hrvatskome jeziku. Tako primjerice za „merdevine" daju istovrijednicu *granice*, za „basamak" pišu da je to *šipražje*, za leksem „šargarepa" navode značenje *kutljača*, a za „merak" kažu da znači *novac*.

Među navedenim strategijama najviše je onih koje se oslanjaju na glasovnu sličnost (v. strategije 1–6 i 9b). Takav postupak tradicionalno se naziva *pučkom etimologijom*, koju je moguće definirati kao nestručno tumačenje značenja pojedine riječi na temelju izrazne sličnosti ili istovjetnosti s nekom drugom dobro poznatom riječi (Grečl 1998). Pučka etimologija zapravo je laička u smislu neutemeljenosti na znanstvenom/lingvističkom tumačenju.

Posezanje za leksemom iz inventara „poslovičnih" primjera leksičke razlikovnosti (v. strategije 9a i 9b), o kojima se na popularan način govori kao o leksičkim specifičnostima tih jezika, potvrđuje da se sudionici susreću s tematiziranjem određenog *poola* razlikovnih riječi između hrvatskog i susjednih srodnih jezika. Upoznavanju s tim korpusom vjerojatno pridonose, s jedne strane, nasljeđe višegeneracijskih obitelji, a s druge, društvene mreže na kojima se pojavljuju takvi sadržaji. Empirijski podaci govore da generacija kojoj pripadaju sudionici istraživanja dolazi u kontakt s istraživanim jezicima upravo na društvenim mrežama (Plešković i Matešić 2025: 169).

6.3 *Ostali prijevodni postupci*

Zamjećuje se da su se u uspješnom pronalaženju ekvivalenta ispitivanim leksemima sudionici služili i prijevodnim postupcima, pri čemu se uz očekivano navođenje standardnojezičnih leksema pojavljuju i nestandardnojezični leksemi. Značenje ispitivanoga leksema „peškir" objašnjavaju regionalizmom koji je romanizam *šugaman*, a jednako čine i pri opisu značenja leksema „sočivo", za koji nude romanizam *maneštra*. Posežu i za neadaptiranim leksemima iz engleskoga jezika. Za „ekser" tako navode kao istovrijednicu *nail*, za „prevazići" nude *overcome*, a značenje „učestvovati" opisuju s *participate*). Budući da se u rješenjima pojavljuje manji broj regionalizama, ne može se zaključivati o razlozima zbog kojih se sudionici utječu takvim rješenjima – moguće je tek primijetiti da su oba primjera karakteristična za primorsku Hrvatsku, gdje se istraživanje i provodilo. Leksemima iz engleskog jezika sudionici se služe i kao prijevodnim ekvivalentima i kao posredničkim elementom u jednoj od strategija leksičkog

zaključivanja, a i pri pogrešnom etimologiziranju. Takvo posezanje za engleskim jezikom može ukazivati na to da je engleski jezik postao bitna sastavnica njihova jezičnog repertoara, zbog čega nepoznati leksem kao stimulus na pitanje o hrvatskom ekvivalentu izaziva asocijacije ne samo na hrvatske nego i na engleske lekseme.

7 Zaključak

Istraživanje poznavanja leksičkih jedinica iz susjednih standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici koje je provedeno na uzorku hrvatskih studenata rođenih potkraj 20. i u 21. stoljeću pokazalo je nisku uspješnost prepoznavanja značenja ponuđenih riječi (25%). Ni pojedinačna uspješnost sudionika u prepoznavanju značenja popisa leksema nije velika – 60 ili više posto točnih odgovora postiglo je tek 10% sudionika. Ukupno slabi rezultati poznavanja značenja pokazuju da metajezične strategije leksičkog zaključivanja (tj. odgonetavanja značenja), iako su primjenjivane, nisu dale visoke rezultate. Potvrđeno je da su primijenjene ove strategije: glasovna i grafemska sličnost s izrazom leksema u hrvatskom jeziku; glasovna sličnost s izrazom (mogućeg) leksema posrednika u engleskom jeziku ili hrvatskom jeziku; „kroatiziranje“ na (morfo)fonološkoj razini; pretpostavljanje značenja korijena riječi; pretpostavljanje značenja tvorbenoga afiksa; navođenje hiperonima; prijenos ili proširivanje značenja; navođenje leksema koji ne pogađa značenje, ali je dijelom inventara tipičnih razlikovnih leksema o kojima se na popularan način govori kad se spominju specifičnosti susjednih jezika; navođenje pseudoleksema; potpuno arbitrarno navođenje. Koliko se primjenom uočenih tipova strategija može postići utemeljeno leksičko značenje, drugo je pitanje (primjerice, strategija jekavizacije uglavnom može dati dobre rezultate, ali ne u svim slučajevima). Kod posljednjih triju strategija gotovo da ne postoji vjerojatnost kako će njihovom primjenom doći do utemeljenoga leksičkog zaključivanja.

Posezanje za rješenjima koja su netočna, ali i dalje pripadaju inventaru razlikovnih leksema koji se često popularno spominju kao „poslovični“ primjeri leksičke razlikovnosti prema proučavanim srodnim jezicima potvrđuje da se sudionici susreću s tematiziranjem takva inventara, u čemu utjecaj vjerojatno imaju društvene mreže i međugeneracijski prijenos. Pri leksičkom zaključivanju uočeno je i posezanje za engleskim jezikom kao ciljnim ili posredničkim jezikom prijevoda leksema: nepoznati leksem kao stimulus za hrvatski ekvivalent asocira sudionike ne samo na hrvatske nego i na engleske lekseme, što sugerira da u mladih u Hrvatskoj, kad je riječ o metajezičnim strategijama leksičkog zaključivanja, engleski jezik počinje dijeliti s hrvatskim mjesto prvog jezika.

Provedenim istraživanjem utvrđeni tipovi strategija leksičkoga zaključivanja omogućuju usporedbe sa strategijama koje primjenjuju govornici drugih jezika u leksičkom zaključivanju na određenom leksičkom fondu jezika srodnog/srodnih njihovu jeziku. Doprinos su i novim glotodidaktičkim smjerovima u poučavanju i proučavanju istraživanih jezika.

Za daljnja istraživanja receptivne višejezičnosti hrvatskih govornika prema susjednim standardnim jezicima na novoštokavskoj osnovici važna je redovitost proučavanja toga fenomena u vremenskim koordinatama koje prate dinamiku promjena u javnopolitičkom prostoru i sredstvima komunikacije. Naravno, takva istraživanja treba provoditi i iz smjera govornika tih susjednih standardnih jezika prema hrvatskome.

Izjava o dostupnosti istraživačkih podataka

Članak se temelji na podacima koji su u cijelosti predstavljeni i obrađeni u tekstu rada, stoga njihovo dodatno arhiviranje nije potrebno.

Napomena

Financira Europska unija – NextGenerationEU – inPRINCIPIO – uniri-iz-25-257

LITERATURA

Lada BADURINA, Ivo PRANJKOVIĆ, Josip SILIĆ (ur.), 2009: *Jezični varijeteti i nacionalni identiteti: Prilozi proučavanju standardnih jezika utemeljenih na štokavštini*. Zagreb: Disput.

Lada BADURINA, Mihaela MATEŠIĆ, 2010a: Ortoepija i ortografska načela (na primjeru hrvatske i srpske ortografske norme). *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz–Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzensens Universität Graz. 57–73.

Lada BADURINA, Mihaela MATEŠIĆ, 2010b: Usporedba koncepcija pravopisnih rječnika hrvatskoga, bosanskoga/bošnjačkoga i srpskoga jezika. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz–Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzensens Universität Graz. 75–86.

Branka BARIĆ, 2011: Razumljivost kao kriterij pri utvrđivanju jezičnoga identiteta. *Kroatologija* 2, 1–20.

Branimir BELAJ, 2005: O nekim aktualnim problemima pravopisne i leksičke norme u hrvatskom jeziku. *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*. Ur. Vojislav Nikčević. Cetinje: Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje. 319–335.

Julije BENEŠIĆ, 1937: *Gramatyka języka chorwackiego czyli serbskiego*. Warszawa: Instytut wydawniczy „Bibljoteka Polska“.

Vladimir BRODNJAK, 1991: *Razlikovni rječnik srpskog i hrvatskog jezika*. Zagreb: Školske novine.

Ranko BUGARSKI, 2010: Multiple language identities in Southeastern Europe (with a focus on Serbo-Croatian). *Europe–Evropa: Cross-cultural Dialogues between the West, Russia, and Southeastern Europe*. (Studia Multiethnica Upsaliensia, 18). Ur. Maija Könönen and Juhani Nuorluoto. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. 34–49.

Ranko BUGARSKI, 2018: *Govorite li zajednički?* Beograd: Biblioteka XX vek.

Fran: slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Različica 13.0, 2025. Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. www.fran.si (22. 9. 2026).

Jelena GOLUBOVIĆ, Nikolina SOKOLIĆ, 2013: Their language sounds aggressive: a matched guise study with Serbian and Croatian. *Phonetics in Europe. Perception and Production*. Ur. Renee van Bezooijen, Charlotte Gooskens. Frankfurt am Main: Peter Lang Edition. 35–57.

Jagoda GRANIĆ, 2010: Gramatemi kao distinktivna obilježja bosanskog/bošnjačkog, hrvatskog i srpskog jezika. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz–Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 389–400.

Domagoj GREČL, 1998: „Posthumno“ i pučka etimologija. *Jezik* 46/1, 24–25. https://hrcak.srce.hr/222296 (22. 9. 2026).

Robert D. GREENBERG, 2005: *Identitet na Balkanu. Raspad srpsko-hrvatskoga*. Zagreb: Srednja Europa.

Petar GUBERINA, Kruno KRSTIĆ, 1940: *Razlike između hrvatskoga i srpskoga književnog jezika*. Zagreb: Matica hrvatska.

Milvia GULEŠIĆ, 2003: Srodnost dvaju jezičnih sustava – prednost ili/i nedostatak u usvajanju jezika. *Psiholingvistika i kognitivna znanost u hrvatskoj primijenjenoj lingvistici*. Zagreb, Rijeka: Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Graftrade. 289–302.

Milvia GULEŠIĆ MACHATA, Zrinka JELASKA, 2010: Inojezični hrvatski i drugi slavenski jezici. *Riječki filološki dani – zbornik radova 8*. Ur. Lada Badurina, Danijela Bačić-Karković. Rijeka: Filozofski fakultet. 695–716.

Hrvatski jezični portal. https://hjp.znanje.hr/ (22. 9. 2026).

Damir HORGA, Vesna POŽGAJ-HADŽI, Marko LIKER, 2010: Fonetski opis segmentalne razine hrvatskoga jezika i sposobnost hrvatskih govornika u slušanom razlikovanju bošnjačkog, hrvatskog i srpskog govora. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz–Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 243–256.

Damir HORGA, Vesna POŽGAJ-HADŽI, Ines ŠAFARIĆ, 2010: Fonetsko-fonološke razlike govora u beogradskom, sarajevskom i zagrebačkom televizijskom dnevniku. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz–Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 257–269.

Kirsten HAASTRUP, 1991: *Lexical inferencing procedures or talking about words*. Tübingen: Gunter Narr.

Zrinka JELASKA, 2020: Složenost prepoznavanja srodnih riječi. *Hiniz – hrvatski inojezični / Croatian as L2*. Zagreb, Klagenfurt: Hrvatsko filozofsko društvo, Institut für Slawistik der Alpen-Adria-Universität Klagenfurt. 41–70.

Zrinka JELASKA, Gordana HRŽICA, 2002: Poteškoće u učenju srodnih jezika: prevođenje sa srpskoga na hrvatski. *Jezik* 49/3, 91–104.

Zrinka JELASKA, Gordana HRŽICA, 2005: Utjecaj srodnih jezika: hrvatski i srpski. *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada. 284–297.

Zenaida KARAVDIĆ, 2017: Kako prepoznati bosanski, crnogorski, hrvatski i srpski standardni jezik? *Bosniaca* 22, 34–46.

Blaženka MARTINOVIĆ, 2010: Akcenatske razlike između hrvatskoga i srpskoga standardnog jezika. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz, Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 291–310.

Mihaela MATEŠIĆ, Maša PLEŠKOVIĆ, 2026: O receptivnoj višejezičnosti generacije „Z“. *Od riječi do svjetova: Terminologija, prevođenje i višejezičnost u digitalnom okruženju: Zbornik radova u čast prof. Borisu Pritchardu*. Ur. Mirjana Borucinsky, Jana Kegalj, Sandra Tominac Coslovich. Rijeka: University of Rijeka, Faculty of Maritime Studies.

Anita PETI-STANTIĆ (ur.), 2008: *Identitet jezika jezikom izrečen: Zbornik rasprava s okruglog stola o knjizi Roberta D. Greenberga Jezik i identitet na Balkanu*. Zagreb: Srednja Europa.

Anita PETI-STANTIĆ, 2014: *Veliki suvremeni slovensko-hrvatski i hrvatsko-slovenski rječnik*. Zagreb: Mozaik knjiga.

Maša PLEŠKOVIĆ, Mihaela MATEŠIĆ, 2025: Stavovi mladih u Hrvatskoj prema susjednim standardnim jezicima. *Govoriti, razumeti, delovati: vpogled v uporabno jezikoslovje*. Ur. Tatjana Balažic Bulc, Vojko Gorjanc. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 159–177. DOI 10.4312/9789612976743

Vesna POŽGAJ-HADŽI, 2012: *Izazovi kontrastivne lingvistike / Izzivi kontrastivnega jezikoslovja*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Vesna POŽGAJ-HADŽI (ur.), 2013: *Jezik između lingvistike i politike*. Beograd: Biblioteka XX vek. 37–65.

Vesna POŽGAJ-HADŽI, Tatjana BALAŽIC BULC, 2004: *Hrvatski jezik, Srpski jezik, Vodič za polaganje ispita na visokoj razini*. Ljubljana: Oddelek za slavistiko Filozofske fakultete u Ljubljani.

Vesna POŽGAJ-HADŽI, Tatjana BALAŽIC BULC, 2022: *Formiranje jezika i njegovo rastakanje: od srpskohrvatskoga do hrvatskoga, srpskoga, bosanskoga i crnogorskoga*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Vesna POŽGAJ-HADŽI, Tatjana BALAŽIC BULC, Vojko GORJANC (ur.), 2009: *Med politiko in stvarnostjo: jezikovna situacija v novonastalih državah bivše Jugoslavije*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

Ivo PRANJKOVIĆ, 2001: The Croatian standard language and the Serbian standard language. *International Journal of the Sociology of Language* 147, 31–50. DOI 10.1515/ijsl.2001.004

Ivo PRANJKOVIĆ, 2010: O aktualnome sociolingvističkom i lingvopolitičkom statusu standardnih jezika na novoštokavskoj osnovici. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz, Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 49–51.

Rječnik suvremenoga hrvatskoga standardnog jezika (VRH). Zagreb: Školska knjiga, 2015.

Marko SAMARDŽIJA, 2015: *Srpsko-hrvatski objasnidbeni rječnik*. Zagreb: Matica hrvatska.

Josip SILIĆ, 2010: Fonetsko-fonološke i ortografsko-ortoepske razlike između bosanskoga (bošnjačkoga), hrvatskoga i srpskoga jezika. *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Ur. Branko Tošović, Arno Wonisch. Graz, Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz. 87–95.

Lucija ŠIMIČIĆ, Anita SUJOLDŽIĆ, 2004: Cultural Implications of Attitudes and Evaluative Reactions Toward Dialect Variation in Croatian Youth. *Coll. Antropol.* 28/1, 97–107.

Branko TOŠOVIĆ, Arno WONISCH (ur.), 2010: *Hrvatski pogledi na odnose između hrvatskoga, srpskoga i bosanskoga/bošnjačkoga jezika*. Graz, Zagreb: Institut für Slavistik der Karl Franzens Universität Graz.

Gordana VAROŠANEC ŠKARIĆ, Iva BAŠIĆ, 2022: Mjere ritmiciteta u usporedbi hrvatskoga, bosanskoga i srpskoga jezika. *Istraživanja govora (knjiga sažetaka).* Ur. Arnalda Dobrić, Marko Liker. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo. 88–89.

Gordana VAROŠANEC ŠKARIĆ, Iva BAŠIĆ, 2024: „Bazvuka“ – zvučna baza govora izvornih govornika hrvatskoga jezika i srodnih jezika. *Istraživanja fonetike i fonologije slavenskih jezika: Zbornik radova Konferencije Komisije za fonetiku i fonologiju slavenskih jezika Međunarodnoga slavističkog komiteta u Zagrebu 2021.* Ur. Ines Carović, Damir Horga. Zagreb, Varšava, Ljubljana: FF Press; Filozofski fakultet u Zagrebu; Polska Akademia Nauk (PAN); Instytut Slawistyki, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. 167–187.

PRILOG 1: Glosar ispitivanih leksema sa značenjskim ekvivalentima u hrvatskome i slovenskome standardnom jeziku

Ispitivani leksem	**Značenje u hrvatskom standardnom jeziku**	**Značenje u slovenskom standardnom jeziku**
basamak	stuba, stepenica; prečka na ljestvama	stopnica
boranija	mahune	stročji fižol
čaršav	plahta	rjuha
časovnik	ura, sat (naprava za mjerenje vremena)	ura
ćebence	mala deka; pokrivač	odejica
dejstvovati	djelovati	delovati
duvački	puhački	pihalen
ekser	čavao	žebelj

Ispitivani leksem	Značenje u hrvatskom standardnom jeziku	Značenje u slovenskom standardnom jeziku
hanuma	supruga, gospođa	soproga, gospa
helanke	hlače od rastezljivog materijala, koje prianjaju uz nogu cijelom dužinom, tajice/tajce	pajkice
jednačina	jednadžba	enačba
kajsija	marelica	marelica
kijamet	sudnji dan, smak svijeta; nesreća, uzbuna, metež, žurba, hitnja; mnoštvo ljudi; nevrijeme, vremenska nepogoda	sodni dan, konec sveta, nesreča, preplah, zmeda, hitenje; množica ljudi; neurje, vremenska ujma
merak	želja za čime, užitak u čemu	želja po čem, užitek po čem
merdevine	ljestve	lestev
nipodaštavati	omalovažavati; smatrati bezvrijednim	zaničevati
obdanište	dječji vrtić	otroški vrtec
obezbediti	osigurati	zagotoviti
ogluveti	oglušiti	oglušeti
opatositi se	srušiti se na pod	zgruditi se na tla
pacov	štakor	podgana
pendžer	prozor	okno
peškir	ručnik	brisača
pirinač	riža	riž
praziluk	poriluk	por
prevazići	prevladati što; nadmašiti; nadići	preseči
saopšten	priopćen; objavljen	sporočen
sočivo	leća	leča
sopstven	vlastit	lasten
spoljašnji	vanjski	zunanji
sujetan	tašt; koji je sebi najvažniji	nečimrn; samoljuben
sujeveran	praznovjeran	vraževeren
sveska	bilježnica	zvezek
šargarepa	mrkva	korenje
taraba	plot	ograja
tašna	torba	torba
učestvovati	sudjelovati	sodelovati
vaspitati	odgajati	vzgajati
vazdušni	zračni	zračen
veštački	umjetan	umeten

Glosar obuhvaća analizirane lekseme s pridruženim standardnojezičnim značenjima u hrvatskome i slovenskome jeziku. Značenja su utvrđena prema suvremenim standardnojezičnim rječnicima te su prikazana u obliku razlikovnoga popisa riječi, a ne kao cjeloviti

rječnički članci. Kao izvori za značenjske ekvivalente poslužili su: *Hrvatski jezični portal* (https://hjp.znanje.hr/); *Rječnik suvremenoga hrvatskoga standardnog jezika (VRH)* (2015); *Veliki suvremeni slovensko-hrvatski i hrvatsko-slovenski rječnik* (Peti-Stantić 2014); *Fran: slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Različica 13.0* (2025) (www.fran.si).

SKLEPANJE O POMENU LEKSEMOV PRI RAZUMEVANJU SORODNIH JEZIKOV: METAJEZIKOVNE STRATEGIJE HRVAŠKIH GOVORCEV

Sorodne jezike navadno opisujemo kot jezike z visoko stopnjo medsebojne razumljivosti med njihovimi govorci tudi brez posebnega učenja. Z drugimi besedami, govorec enega jezika naj bi brez večjih težav poznal fonologijo, morfologijo, skladnjo in leksiko drugega oziroma drugih sorodnih jezikov. V primeru sorodnosti med hrvaškim standardnim jezikom ter sosednjimi standardnimi jeziki na novoštokavski osnovi (bosanščino, črnogorščino in srbščino) je največja stopnja divergence prav na leksikalni ravni. Z anketnim vprašalnikom (N = 230) smo preučevali, v kolikšni meri današnji govorci hrvaščine razumejo lekseme iz sorodnih sosednjih standardnih jezikov, s semantično analizo pa metajezikovne strategije, ki jih uporabljajo pri ugotavljanju pomena neznanih leksemov v obravnavanih jezikih. Statistična analiza rezultatov je pokazala nizko stopnjo poznavanja preizkušenega razlikovalnega besedišča: udeleženci so pravilno prepoznali 25 % leksemov, prag minimalne uspešnosti (≥ 60 % pravilnih odgovorov) pa je doseglo le 10 % udeležencev. Kvalitativna analiza je po mnenju ocenjevalcev pokazala, da so se udeleženci pri leksičnem sklepanju zanašali na naslednje tipe strategij: opiranje na glasovno oziroma grafemsko podobnost s hrvaškimi leksemi; opiranje na glasovno oziroma grafemsko podobnost z angleškimi leksemi; fonološka oziroma morfonološka prilagoditev hrvaščini (ijekavizacija, zamenjava soglasniške skupine); napačno etimologiziranje na podlagi domnevnega pomena korena ali predpone oziroma pripone; določanje semantičnega polja z navajanjem nadpomenk; semantični prenos oziroma širitev pomena; priklic pomensko neekvivalentnih leksemov iz inventarja tipičnih razlikovalnih leksemov; tvorjenje psevdoleksemov ter navajanje arbitrarnih odgovorov. Ugotovljeni tipi strategij leksikalnega sklepanja omogočajo primerjave s strategijami, ki jih uporabljajo govorci drugih jezikov pri sklepanju o pomenu leksemov v sorodnem jeziku oziroma sorodnih jezikih, hkrati pa usmerjajo tudi glotodidaktične pristope k obravnavanim jezikom.